

Иффат ва Ҳаё

05:00 / 06.03.2017 3596

Иффат.

«Иффат» сўзи луғатда «қабих нарсадан тийилиш» деган маънони англатади.

Уламолардан Роғиб «Иффат нафсда бир ҳолатнинг ҳосил бўлиши бўлиб, у ила шаҳватнинг ғалабасидан четланилади. Иффат нафсни ҳайвоний лаззатлардан тийиб туришдир. У ҳаддан ошган нафси бузуқлик билан нуқсон ҳисобланган шаҳватсизлик орасидаги ўртача ҳолатдир», – деганлар.

- Иффатнинг турлари.

Иффат икки турли бўлади:

Биринчиси – ўзини ҳаром нарсалардан иффатда тутиш.

Иккинчиси – гуноҳлардан иффатда бўлиш.

- Иффатнинг баркамоллиги.

Токи қўли, тили, қулоғи ва кўзи иффатли бўлмагунича, инсоннинг ўзи ҳам иффатли бўла олмайди.

- Иффатнинг фойдалари:

1. Иффат диннинг самараларидандир.
2. Иффат иймон мевасидир.
3. Иффат бу дунёда обрўни муҳофаза қилади.
4. Иффат охиратда ўз эгасини жаннати наъийм лаззатига эриштиради.
5. Иффат аъзоларни ҳаромдан сақлайди.
6. Иффат мурувватнинг рукнларидан биридир.
7. Иффат жамиятни фисқу фасод ва гуноҳдан тозалайди.

8. Иффат нафс баркамоллигининг далилидир.

9. Иффат иззати нафс далилидир.

10. Иффат ақл тўлалигининг далилидир.

11. Иффат нафснинг тозалиги далилидир.

12. Иффат ўз эгасини хотиржам қилади.

Ҳаё.

«Ҳаё» сўзи луғатда уятсизликнинг тескарисини англатади. Бошқача қилиб айтганда, «Ҳаё айбдан ва ёмонланишдан қўрқиб, ўзини паст олиш ва ўзгаришдир».

Уламолар ҳаёни турлича таъриф қилганлар:

Журжоний «Ҳаё нафснинг бир нарсадан тортиниши ва маломатдан эҳтиёт бўлиб, уни тарк этишидир», – деган.

- Ҳаёнинг турлари.

Ҳаё икки хил – туғма ва касб қилинган бўлади. Касб қилинган ҳаё шариатда иймоннинг шўъбаларидан ҳисобланган. Шариатда шундай ҳаё талаб қилинган, туғма ҳаё эмас. Чунки туғма ҳаё ўз-ўзидан бор нарса. Касб қилинган ҳаё ҳам, инсон ўзига яхши сингдирса, туғма ҳаё даражасига етиши мумкин.

- Маъсиятлар ҳаёни кетказади.

Маъсиятларнинг касофатларидан бири қалб ҳаётининг моддаси бўлган ҳаёни кетказишидир. Ҳаё барча яхшиликларнинг асосидир. Унинг кетиши барча яхшиликларнинг кетишидир.

- Ҳаё нимадан пайдо бўлади?

Жунайд раҳматуллоҳи алайҳи: «Ҳаё неъматларни ва нуқсонларни кўришдир. Иккисининг орасида ҳаё туғилади», – деган.

АбулФидо Исмоил Ҳаравий: «Ҳаё муҳаббат ила ўралган улуғлашдан туғилади», – деган.

- Ҳаёнинг фойдалари:

1. Ҳаё иймон хислатидандир.
2. Ҳаё Ислон гўзаллигидандир.
3. Ҳаё Аллоҳ таолодан хижолат бўлиб, маъсиятни тарк этишга ундайди.
4. Ҳаё Аллоҳ таолога муҳаббат қилиб, тоатга чорлайди.
5. Ҳаё бу дунё ва охират шармандалигидан узоқлаштиради.
6. Ҳаё иймон шўъбаларининг аслидир.
7. Ҳаё ўз эгасини виқорли қилади.
8. Ҳаё анбиёлар, саҳобалар, тобеъинлар ва авлиёларнинг сифатларидир.
9. Ҳаё Аллоҳ таолонинг ва одамларнинг муҳаббатига сазовор қилади.

Шундай экан, ҳар бир банда ҳаёли бўлиш ҳаракатида бўлсин.

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф

(Мукаммал саодат йўли китобидан)